

WWW.DEVINCAN.SK

DEVÍNČAN

+ Noviny pre každého Devínčana + Zadarmo + august 2009 + Ročník VII

Jesenné prebúdzanie...

September je vždy budičkom nielen pre školákov a učiteľov. Z letnej letargie sa prebúda celá naša spoločnosť primerane dobe a situácii v ktorej sa nachádza. Média dnes riešia náreky krčmárov ktorí prichádzajú o dymiacich zákazníkov, chudákov mobilných operátorov zákonom konečne donútených priznať farbu pred zákazníkmi a krach (ne)skutočne lacnej leteckej spoločnosti. Politici zasa masťaria mariáš s rómami, maďarskými a nacionalistickými kartami tak, až iskry cez hranice lietajú a súdny človek sa nestačí diviť nad tými: kto-kde-kedy-čo-ako-s kým-a za koľko? zo života slovenských tiežcelebrít. Samozrejme sa rozpitáva aj kríza. Povinné. Kríza je IN. Je nadnárodná, cezhraničná, celosvetová a absolútne univerzálna. Použiteľná ako v tej reklame Na všetko - na všetko čo nefunguje tak ako by malo. Pre Devín kríza nie je žiadnou novinkou. Nútená správa v ktorej existujeme od apríla 2005 nie je ničím iným ako krízou, dokonca krízou zdupľovanou. Na rozdiel od ostatných obcí sme odstavení (zákonom) ešte aj od akýchkoľvek dotačných prostriedkov ktoré sú spravidla určené na rozvoj. My sme (zo zákona) LEN vegetovať. Opravovať LEN havarijné stavy, financovať LEN čo nám zákon vyslovene káže... a splácať nesplátiťelné. Asi sa teraz logicky pýtate ako vôbec fungujeme. Ťažko, no dá sa. Smutné je že Devín - symbol Slovanov - naozaj spí núteným spánkom ako na dobu neurčitú znásilnená Šípková Ruženka v totálne vyrabovanej pevnosti. Čo a ako veľmi nám tu chýba vieme všetci veľmi dobre. Spolu s poslancami sa však aj za výdatnej pomoci aktívnych Devínčanov všemožne snažíme našu spiacu krásavicu aspoň sem tam podpichnúť, donútiť ju žmurknúť či pootvoriť očko. Každú korunu tri krát otočíme a kasu otvárame hlavne na zásadné veci. Máme platný program hospodárskeho rozvoja, opravili sme hodný kus tankodrómu nazývaného verejná komunikácia, pripravujeme územný plán zóny, ideme opraviť strechu domu kultúry aby nám odtiaľ neutekla pani doktorka a vymeniť zastaralé neekonomické kúrenie v škôlke. Postupne zaplňame internetovú stránku s cieľom sfunkčoniť v Devíne e-gov. Všemožne odštiepávame z hrozivého balíka dlhov kde sa dá - pomocou magistrátu, právnu cestou, inventarizáciou. Hľadáme najlepšie riešenie nami spravovaného verejného priestranstva (nielen) v okolí kostola a netrepezlivo očakávame návrhy rekonštrukcie územia medzi radnicou, požiarou zbrojnicou a Okálom (klubom dôchodcov) ktoré ste si vyžiadali petíciou. Na hrádza nám pribudol kúsok cyklotrasy a ja vytrvalo chodím orodovať za jej dotiahnutie až do Karlovej Vsi...Skrátka - neskrývame sa pod krízovú náplasť. Pri vás by sa beztak nedalo. Vďaka dobrovoľnej, často dokonca len závisťou, nevďakom či zlomyseľnou kritikou „honorovanej“ práci a snahe mnohých z vás tu máme bohatý kultúrny život a ďalšie zaujímavé susedské aktivity ktoré sa realizujú viac-menej svojpomocne či sponzorsky - za päť prstov a šiestu dľaň. Dočítate sa o nich aj v tomto čísle nášho Devínčana. Rovnako sme v ňom pripravili postupnú reportáž o tých, ktorí sa chopili príležitosti využiť potenciál turistov prichádzajúcich do Devína a ponúkajú im ešte stále chýbajúce služby. Ste v kríze? Obzrite sa okolo seba a pridajte sa k nim. Alebo - ak vás zaujímajú tieto témy - pridte „na debaty“ o možnom. Na internet (starostka@devin.sk), na úrad, na stretnutia s občanmi posledný štvrtok v mesiaci, na zastupiteľstvo, na námestie na Vinobrane 12. septembra, na Šarkaniádu 26. septembra. Tam všade sa na vás a vaše podnety teším.

A ozaj - vitajte doma po lete

Vaša
Ľubica Kolková

OBZRETIE SA ZA OSLAVAMI SVIATKU SV. CYRILA A SV. METODA NA DEVÍNE

Tento rok sme oslávili 1146 výročie príchodu solúnskych bratov sv. CYRILA a sv. METODA na naše územie. Oslavy sa konali pod prílehlým názvom DAR PÍSMO. Písmo a jazyk sú poklady, ktoré nám boli odovzdané solúnskymi bratmi. Tento počín sa stal základom našej kultúry a vzdelanosti. Ich kristianizačný program oslovil aj územie dnešnej Európy. Nie je preto náhodou, že v roku 1980 pápež Ján Pavol II. vyhlásil sv. Cyrila a sv. Metoda za spolupatrónov Európy. Cyrilometodské tradície sú nerozlučne späté s Devínom skutočnosťou, že kultúrno-politická misia solúnskych bratov sa konala na základe pozvania sídelného kniežata Rastislava.

Slávnostný kultúrny program osláv pod názvom DAR PÍSMO sa začal sv. omšou v našom kostole Povýšenia sv. Kríža. Po sv. omši pokračoval v Dome kultúry autogramiádou spisovateľa Ladislava Ťažkého.

Vernisáž výstavy insitných rezbárov členov Spoločnosti rozvinutej fantázie s názvom TAJOMSTVO UKRYTÉ V DREVE svojím vystúpením obohatil o hudobný zážitok husľový virtuóz Rastislav Šípoš, nechýbala ani hra na fujaru a drumblu v podaní ľudového umelca. Po

vernisáži nasledovalo umelecké pásmo slova a hudby v ktorom účinkovali: Dar písma - akad. mal. Viliam Hornáček, Proglas - Eva Kristínová, Písmo ako dar - Ladislav Ťažký, Posvätné dedičstvo otcov - Mgr. Elena Šubiaková. Vystúpil aj súbor historickej hudby a spevu Musa Ludens pod vedením Ludmily Píptovej. Účastníci slávnostného zhromaždenia si vypočuli a prijali memorandum - Globálna kríza úcty k hodnotám ľudskosti.

Okrem iného bolo v memorande uvedené: „Jediným účinným spôsobom odvrátenia súčasnej a vôbec všetkých kríz je - tak ako vždy bolo a bude- neodkladne začať s výchovou mladej generácie v duchu úcty k overeným hodnotám, ktoré nám umožnili nielen doteraz prežiť, ale aj žiť ľudsky dôstojne. „KRÍZA ÚCTY

K HODNOTÁM ĽUDSKOSTI SA NESMIE STAŤ NAŠIM PROGRAMOM ANI OSUDOM.

Usporiadatelia týchto osláv sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda boli: Združenie slovenskej inteligencie Korene, Spolok priateľov staroslávného Devína, MČ BA-Devín, Devínsky cech, Rímskokatolícky farský úrad BA-Devín, MO MS Bratislava I.

Od 17.00 hod do 18.00 hod nasledovali štátne oslavy na hrade Devín pod gesciou predsedu Vlády SR.

Záverom si v mene organizátorov osláv konaných v kostole Povýšenia sv. Kríža a v Dome kultúry Devín dovoľujem poďakovať za ústretovosť a pomoc všetkým zúčastneným.

Pavína Rumanovská

SVÄTÝ CYRIL A METOD – PATRÓNI EURÓPY A DEVÍN

Mená svätý Cyril a Metod sú späté s dátumom 5. júl, ktorý na ich počesť sa stal aj štátnym sviatkom. Pri tejto príležitosti je užitočné si pripomenúť aspoň v stručnosti niekoľko súvislostí o vtedajšej situácii na Veľkej Morave. Príchod byzantskej misie na Veľkú Moravu je bezprostredne spojená s menom veľkomoravského kniežata Rastislava, prezieravého štátnika, ktorý začal dôsledne formovať novú moravsko-slovienskú politickú koncepciu. Rozhodol sa vybudovať samostatnú veľkomoravskú cirkevnú správu, nezávislú od bavorského episkopátu. Uvedomil si aké nebezpečenstvo hrozí Veľkej Morave z mocenských aspirácií franského duchovenstva ako nástroja expanzívnej politiky karolínskej ríše. Preto roku 861 poslal pápežovi Mikulášovi I. posolstvo do Ríma so žiadosťou, aby mu poslal biskupa a učiteľa, ktorí ovládajú slovanský jazyk. Rastislavova žiadosť nenašla v Ríme očakávaný ohlas, ale nebola ani zamietnutá. Keďže Rastislav chcel tento pre neho tak dôležitý problém čo najskôr vyriešiť, obrátil sa na byzantského cisára Michala III. Veľkomoravskí vyslanci odišli s posolstvom Rastislava k byzantskému cisárovi a žiadali ho o biskupa, ktorý by položil základy nezávislej cirkevnej veľkomoravskej správy, učiteľa, aby vychoval domáci klérus, ktorý by nielen prehĺbil kresťanskú vieru a mravy na Morave, ale ujal sa i rozsiahleho misijného diela medzi Slovanmi v susedných krajinách a muža zbehlého v zákone, aby zostavil veľkomoravský zákonník. Z toho vyplýva, že Rastislav nežiadal pomoc iba v náboženských, ale aj kultúrnych a politických otázkach.

Dobré vzťahy s Byzantskou ríšou boli pre Rastislava veľmi dôležité. Ich výhodnosť akceptovala aj byzantská strana a reagovala na jeho požiadavky neobyčajne rýchlo. Byzantský cisár Michal III. zvolal synodu a v prítomnosti štátnych a cirkevných poradcov vyzval Konštantína, aby sa ujal vedenia byzantskej misie medzi Slovanmi, pretože ako Solúnčan dokonale ovládal slovanský jazyk. V tejto oblasti žilo množstvo slovanského obyvateľstva a preto mnohí Solúnčania okrem gréčtiny hovorili aj slovanským jazykom. Konštantín akceptoval túto požiadavku, zostavil slovanské hláskové písmo (hlaholiku) a vyžiadal si povolenie od carihradskej synody, aby mohol slovanskú reč povýšiť na liturgickú. V byzantskej misii, ktorá na jar roku 863 sa vybrala na Veľkú Moravu bol aj Konštantínov starší brat Metod, niekoľko klerikov slovanského pôvodu, vysokí cisárski úradníci zodpovedajúci za bezpečnosť členov misie a súčasne boli poverení, aby s Rastislavom prerokovali veci súvisiace s uzavretím prípadnej spojeneckej zmluvy. Je pravdepodobné, že sprievod sa vydal po

spoľahlivej a udržiavanej starej rímskej ceste – Via Egnatia. Táto cesta viedla z Konštantínopola do Solúne a odtiaľ až na pobrežie Jadranu, kde bolo možné nastúpiť na loď a plaviť sa do Benátok. Cesta pokračovala cez Akvileu do Panónie a Bratislavskej brány. Tu po prebrodení Dunaja vstúpili na veľkomoravskú pôdu. Nazdávame sa, že na tejto ceste nemohli obísť tak významné hradisko, akým bola v tom čase Dowina (Devín).

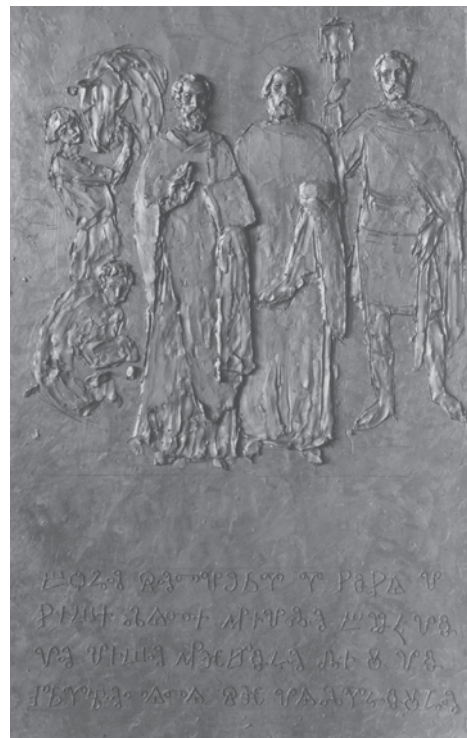
Solúnski bratia Konštantín (Cyril) a Metod patria aj po stáročiach k veľkým postavám nielen našej, ale aj európskej kultúry, vedy a diplomacie. Pochádzali z význačnej solúnskej rodiny. Konštantín sa narodil roku 827, bol mimoriadne nadaný, študoval filozofiu a teológiu v Carihrade. Okolo roku 850 prijal kňazskú vysviacku. Prednášal filozofiu na carihradskej vysokej dvornej škole, zúčastnil sa diplomatickej misie u Arabov, spolu s bratom Metodom na Kryme u Chazarov, kde v Chersonese našli ostatky pápeža Klimenta a preniesli ich do Carihradu.

Metod bol najstarší zo siedmich detí, narodil sa okolo roku 815. Študoval v Solúni a v Carihrade právo a čoskoro sa stal miestodržiteľom byzantskej provincie obývanej Slovanmi. Čoskoro sa vzdal úradu, vstúpil do kláštora na hore Olymp v Malej Ázii, tam ho vysvätili za diakona.

Svoje bohaté skúsenosti a rozsiahle vedomosti zúročili solúnski bratia na Veľkej Morave. Zriadili tu prvú slovanskú vyššiu školu a mimoriadnu pozornosť venovali výchove kňazského dorastu. Po trojročnom účinkovaní sa vybrali aj so svojimi žiakmi do Benátok a neskôr na pozvanie pápeža Hadriána II. odišli do Ríma, kde pápež schválil slovanskú liturgiu a Metoda vysvätil za kňaza. Konštantín vstúpil v Ríme do gréckeho kláštora a prijal meno Cyril. 14. februára 869 teda pred 1140 rokmi zomrel. Pochovali ho v bazilike sv. Klimenta.

Pápež Hadrián II. vysvätil Metoda za biskupa a ustanovil ho za panónskeho a moravského arcibiskupa a pápežského legáta medzi Slovanmi. Metod sa vrátil na Veľkú Moravu, počas svojho ďalšieho pôsobenia sa stretával s nepriateľstvom bavorských biskupov. Ti ho obvinili, že káže vo franských misijných oblastiach, následne ho dva a pol roka väznili v Bavorsku. Až pápež Ján VIII. niekedy v roku 873 prikázal Metoda oslobodiť, menoval ho arcibiskupom novoutvorenej moravsko-panónskej diecézy a vyhlásil ho za legáta Ríma na Veľkej Morave. V júni roku 880 pápež vydal listinu známu pod názvom „Industriae tuae“, ktorú adresoval Svätoplukovi. Súhlasil s ďalším využívaním slovanského jazyka a písma v liturgii, potvrdil Metoda vo funkcii arcibiskupa, podriadiť

reliéf akademickkej sochárky L. Cvenegrošovej

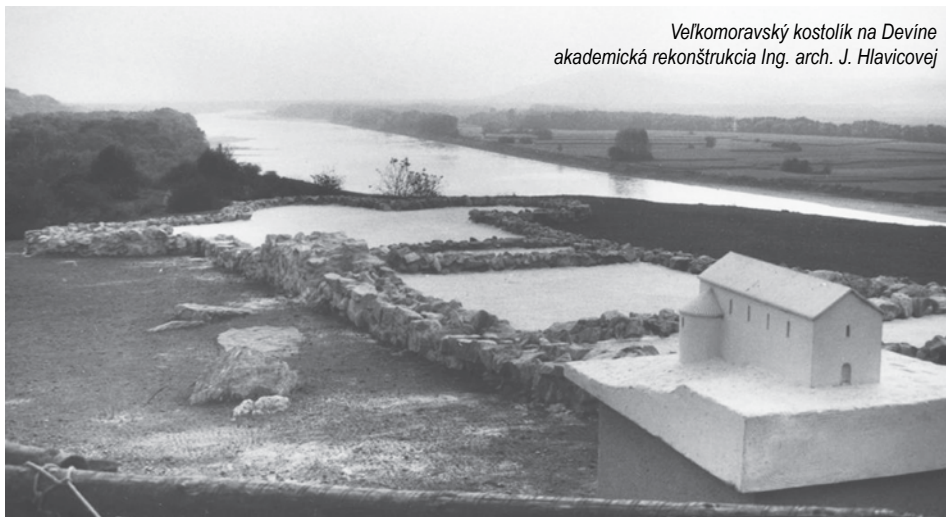

mu duchovenstvo v krajoch Svätoplukovej ríše a veľkomoravského panovníka s jeho ľudom zobral formálne pod ochranu Apoštolskej stolice. Metod preložil Starý zákon, zostavil veľkomoravský zákonník – Nomokanon a preložil knihy otcov – Homilie. Zomrel 6. apríla 885. Pochovali ho v metropolitnom chráme Bohorodičky. O lokalizáciu tohto chrámu sa vedú dodnes medzi odborníkmi spory.

V súvislosti s byzantskou misiou je potrebné si pripomenúť významný nálež na juhovýchodnom návrší centrálného devínského hradiska a to základy veľkomoravského kostola pôvodne zdobeného nástennými maľbami s figurálnymi motívami. Sakrálna stavba má zložité členenie. Pozdĺžna loď pozostáva z troch základných priestorov a to z vlastného priestoru svätyne, miestnosti s rozmermi 885 cm × 540 cm a úzkej predsieni. Vážnym problémom je rozriešenie otázky, na čo slúžila stredná miestnosť. Môžeme predpokladať, že veľký priestor na západnej strane mohol plniť funkciu nartexu – istého druhu cirkevnej školy, kde sa učilo novej viere, tam sa aj krstilo, pokiaľ neboli na tento účel postavené baptistérie. Nartexy slúžili potrebám východnej liturgie a sú samé o sebe byzantským prvkom. Ich prístavba znamená prechod od latinskej liturgie k slovanskej. Čo sa týka sakrálnych stavby na Devíne, táto prístavba mohla vzniknúť práve zásahom cyrilu – metodskej misie. Funkciu nartexu ako cirkevnej školy na Devíne by mohol podporiť aj nálež dvoch styľusov (písadiel) v zásepe objektu.

Na území Veľkej Moravy solúnski bratia prežili svoje najplodnejšie, ale aj najťažšie obdobie. S pokorou a obdivom by sme mali pristupovať k duchovnému a kultúrnemu dedičstvu solúnskych bratov. Veď ich prostredníctvom sme sa stali súčasťou kultúrnej Európy. Mali by sme si stále opakovať ich odkaz – jednota, svornosť a láska, pretože je pre náš národ stále mimoriadne aktuálny. Tento odkaz svätých Cyrila a Metoda nech nám stále pripomína aj posvätná pôda Dowiny, ktorú by sme mali chrániť a zveľaďovať pre ďalšie generácie.

PhDr. Veronika Plachá

DEVÍNSKE VINOBRANIE 2009

srdečne Vás pozývame na námestie pred DK
v sobotu 12. septembra 2009

15,00

Vyzdobený konský záprah a voz, devínske deti v krojoch a muzika sa pohnú z parkoviska pod hradom, cez Brigádnickú, okolo radnice na námestie pred DK
Do sprievodu pozývame všetkých Devínčanov

15,30

Slávnostné otvorenie Vinobrania 2009 a privítanie vzácných hostí

- Ing. Ľubica Kolková, starostka
- Ing. arch. Augustín Mrázik – Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov

16,00

Vajnorský okrásľovaci spolok – Pásmo VINOBRANIE

17,00

GERIATRIO – džezový koncert skupiny známej nielen v Devíne

18,00

Tombola

19,00

ATAK - hrá na počúvanie i do tanca do 22.00 hod.

Okrem ochutnávky burčiaku, ríbezľáku, devínskych vín a čerstvej hroznovej šťavy na Vás čakajú ďalšie dobroty a krásna atmosféra v kruhu priateľov, susedov, nás Devínčanov.

Vstup voľný pre všetkých s dobrou náladou!!!

JUBILANTI

september 2009

Matej Miťko, Slovanské nábrežie

Rudolf Lachkovič, Slovienska

Jozef Oleš, Brigádnicka

Žofia Opavská, Brigádnicka

Mária Večerková, Hradná

Otília Hanzlovičová,
Slovanské nábrežie

Eva Polyaková, Kremelská

Juraj Majerčák, Brigádnicka

Lýdia Poláková, Kremelská

František Raninec, Kremelská

október 2009

Cecília Paczeltová, Kremelská

Mária Besedová, Kozičova

Alžbeta Hrbeková, Lomnická

4. ročník Devínskej šarkaniády a Prvá burza starožitností

V sobotu 26.9.2009 bude na Devínskom hrade veselo. Od 8.00 do 13.00 sa na hrade koná prvá burza starožitností a zberateľských predmetov. Vstupné na toto podujatie je pre predávajúcich 10,- a pre verejnosť 2,- EUR. Voľný vstup na hrad budú mať v tento deň poobede od 14. 00 všetky rodiny so šarkanmi či inými lietajúcimi objektami. Ako je už dobrým zvykom draci budú súťažiť v rôznych kategóriách, nebude chýbať kultúrny program a tvorivé dielne. Stačí ak prídete a ku šarkanovi si pribalíte aj dobrú náladu. Tešíme sa na vás.

KNIŽNICA INFORMUJE

Poviedka – má významnú úlohu v literatúre. Čitateľ preto isto ocení knihu poviedok od renomovaných autorov po názvom „NIKTO SA NEBUDE SMIAŤ“. Autormi poviedok sú: Milan Kundera, Jozef Škvorecký, Bohumil Hrabal, Ján Trefulka a Alena Vostrá.

Nemenej zaujímavé sú aj poviedky Jána Pataráka z názvom „PORTRÉTY ZO ŽIVÉHO DOMU“. Tým živým domom je škola. Škola je miestom zrodu mnohých humorných a vážnych situácií. Kniha je súhrnom týchto udalostí za 20 ročné pôsobenie pedagóga.

Reportáž – je ďalším zaujímavým žánrom. Výber najzaujímavejších reportáží z ostreho pera

autora – novinára a spisovateľa Jána Čomaja pod názvom „POČMÁRANÝ ŽIVOT“ vás zavedie do rokov 1963-1966, „Veľký biliardový stôl“ sú reportáže z r. 1968-69, 1990-91 a „Kruté osudy“ reportáže z r. 1993 – 2000

Postrehy z ciest od Gavrila Gryzlova a Mira Procházku z ciest zaujmú aj po rokoch. Ich majstrovské perá opísali známe miesta, ktoré sú cieľom poznávania chtivých turistov až do dnešných dní: Sú to napr. Salzburg, Verona, Florencia, Rím, Rimini, Benátky, Viedeň, Londýn. Tieto útle knižičky nájdete v našej knižnici pod názvom: Gavryl Gryzlov „LA DOLCE VITA“ a Miro Procházka „LONDÝN 100 MINUT OD PRAHY“

JON FILDINGOVÁ je autorkou románu „DOBRE ÚMYSLY“. V knihe nájdete napínavý príbeh troch žien a ich stroskotaných manželstiev. Hrdinky príbehov však našli silu pokračovať v živote vyrovnanejšie s prísľubom nového šťastia.

Trocha poézie nikdy neuškodí!

„PRE TEBA LÁSKA MOJA“ pod týmto názvom sa ukrýva výber zo slovenskej ľúbostnej poézie takých autorov akými sú napr.: Ľ. Feldek, M. Halamová, P. Horov, J. Kostra, K. Peteraj, J. Smrek, atď.

ZADARMO!!! pre záujemcov knižnica daruje staršie čísla časopisov:

Nielen PES a MAČKA v slovenčine aj v nemčine. Záhrada žartom, Záhrada snov, Pekná záhrada – v nemčine, Záhradkár v slovenčine, Katalógové projekty rodinných domov v slovenčine aj nemčine, Nový čas pre ženy v slovenčine, Báječná žena v slovenčine, Vlasta v češtine a iné – prídte si vybrať, témy v týchto časopisoch nestratili na aktuálnosti!

Príjemné chvíle s knihou a časopismi želá
Vaša knižnica

TAJOMSTVO UKRYTÉ V DREVE

Taký bol názov výstavy usporiadanej Spolkom priateľov staroslávneho Devína a Spoločnosťou rozvíjajúcou fantáziu pri príležitosti osláv sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda v DK – Devín.

Výstavu sme chceli nadviazať na rezbársku tradíciu Devína, ktorú na Devíne reprezentovala inštitúcia známa a oceňovaná nie len doma ale aj v zahraničí pani Mária Žilavá.

Výstavu jej i manželových prác usporiadal Spolok priateľov staroslávneho Devína v r.2003. Jej skromný ateliér navštevovali aj deti s ktorými rada pracovala, dôkazom je napr. aj pán František Věpy jeden s vystavovateľov, ktorý bol jej žiakom a lásku k drevu si zachoval až dodnes.

Na výstave sa prezentovalo 12 autorov z toho 11 rezbárov: J. Achberger, V. Bertl, J. Ferianc, J. Havránek, P. Krkoška, M. Piťoňák, S. Pekár, F. Věpy, J. Vincok, P. Zoričák, M. Zálesák. Malbu zastupovali práce Mgr. Márie Kovalčíkovej.

Väčšina prác rezbárov vychádza z tradícií ľudového umenia to však neznamená, že by nespracovali aj návrhy svojej vlastnej tvorby o čom sa mohli presvedčiť návštevníci výstavy.

Výstavu otvorila jej kurátorka Mgr. Mária Kovalčíková, ktorá podrobne predstavila všetkých vystavovateľov. Otvorenie spríjemnila hudba husľového virtuóza p. Rastislava Šipoša aj tóny ľudového umelca na fujare a drumble. Výstava si získala veľký záujem.

Usporiadateľov i autorov tešila slova uznania zaznamenané v knihe návštev akými sú napr.

„Očarenie hudbou bolo na začiatku a v tom duchu je pokračovanie, tak to s potešením vnímam“

„Krása, čistota, teplo lásky – vďaka“

„Veľmi, veľmi pekné“

„Ďakujeme za veľmi peknú výstavu“

„Pekné, inšpiratívne ďakujeme“

„Koľko nadšenia, odvahy niečo odovzdať iným“

Povzbudivé slová zaväzujú, a tak veríme, že sa nám podarí podobný zážitok pre návštevníkov Devína opäť pripraviť.

Pavína Rumanovská, SPŠD

Mgr. Mária Kovalčíková, SPOROFA

autor: Miro Štefánek

EDEN v DEVÍNE

Isto nám dáte za pravdu ak povieme, že Devín je rajom pre každého jeho obyvateľa a v tom našom sa snažíme svojim návštevníkom poskytnúť osvieženie nie len pre telo, ale i pre dušu.

V roku 1992 sme otvorili letnú umeleckú kaviareň zameranú na vystavovanie a predaj umenia, umeleckých remesiel a realizovanie rôznych kultúrno-spoločenských akcií. Najznámejšou sa stala oslava Halloweenu a veľký úspech mala súťaž vo varení huspeniny.

Po vybudovaní nového priestoru sa kaviareň prevádzkuje celoročne.

Svoje diela v galérii EDEN predstavili napr.: I. Zámečníková, M. Nikodím, Peter, Lucia a Gabriel Strassnerovci, Miro Štefánek, J. Černý, D. Bůřil, V. Hlavenková, H. Gasper-Ludiková a iní. Galéria organizuje Vianočné výstavy devínskych výtvarníkov.

Radi by sme dali do pozornosti obyvateľom Devína, že vstup do galérie EDEN je voľný a nie je viazaný na konzumáciu.

Do konca septembra môžete v galérii vidieť ilustrácie J. Černého, známeho českého výtvarníka, otca devínskej výtvarníčky G. Luptákovéj. Veríme, že vás potešia aj ďalšie výstavy v galérii CAFE-EDEN.

P. R.

DEVÍNSKY LETNÝ TÁBOR

Leto sa skončilo a deti sa už vrátili do školských lavíc. Ostali im pekné spomienky, zážitky a veľa nových kamarátov. Posledný júlový a prvý augustový týždeň sme pre devínske deti pripravili prvýkrát denný tábor v Devíne. Záujem bol veľký, potešili sa deti a aj rodičia.

Tento dobrý nápad sme zrealizovali spolu s p. učiteľkou Deniskou Cicákovou a Ivetkou Sapákovou s DK Devín. Ďakujem touto cestou aj p. riaditeľke MŠ Devín za spoluprácu a Mirke Materákovovej za pomoc pri výtvarných činnostiach.

A bolo naozaj veselo! Dobrá partička, bohatý program, - chutná strava od p. Kunstovej...

Oliverovi tam spadla na mrežu čiapka a ujo ju musel vytiahnuť s metlami. Hore bol výhľad na Dunaj a hladomorňa, kde hádzali zlé deti a kde bol vraj drak. Dolu sme skúšali ozajstné meče a tak „slabo“ sa šermovali: “

Veronika Lörincová: „Maľovali sme obrázky na šiltovky, hrali sa a boli sme hľadať poklad a mala som tam svoju najlepšiu kamarátku Sofi.“

Adamko Potančok: „Mne sa páčilo plávanie v bazéne a hranie s hračkami. A kino! Kúzelník šašo vytiahol šátok a aj svoje slipy“ (smiech)

Verím, že sme založili peknú tradíciu a stretneme sa opäť o rok!

Marta Potančoková

A ako si na tábor spomínajú deti?

Timko Mikluščák: „Páčilo sa mi na hrade, skákanie na trampolíne, ako prišiel šašo a Martin mu omylom vytiahol trenky (smiech). Sranda bola aj na túre na Kobylu.

„A aj kino bolo dobré!“ dodáva jeho brat Beni „...a boli tam kamaráti Maťo, Timko, Martin, Adam...“

Maťko Petrik: „Cestou na Kobylu sme hľadali poklad. Išli sme podľa červených stužiek a všade boli indicie a nakoniec sme prišli k Deniske na chatu. Poklad bol v krbe. Potom sme hrali schovávačku a Timo počítal. Adam a ja sme sa skryli v kadibudke. ☺

Maťko Barančíč: „Najviac sa mi páčil výlet na hrad. Lia-li sme do studne vodu a Marta s Deniskou do nej spievali.

POMÔŽTE NÁM POZNAŤ NAŠU HISTÓRIU

Milí Devínčania, pomôžte nám zdokumentovať a spoznať časť našej spoločnej histórie. Hľadáme podobu erbu cechu devínskych vinohradníkov, ktorý bol založený v roku 1749 a ktorého štatút podpísal gróf Mikuláš Pálffy. Hľadáme tiež fotografiu sochy z kaplnky sv. Urbana, patróna vinárov a vinohradníkov, ktorá bola umiestnená v devínskych vinohradoch. Môže sa nachádzať napr. v pozadí na historickej fotografii sviatočnej procesie alebo inej udalosti Vašich predkov. Kaplnka bola postavená v roku 1831 cechom devínskych vinohradníkov a sochu údajne dalo opraviť devínske poľnohospodárske družstvo, dnes je však stratená.

Taktiež Vás prosíme o zapožičanie akýchkoľvek fotografií a dokumentov, ktoré sa týkajú spoločenských udalostí a podujatí v Devíne.

Môžu to byť napr. staré fotografie z rôznych podujatí v Devíne, pozvánky na tanečné zábavy, ale aj úradné dokumenty alebo staré účtovné knihy a účtenky. Ďakujeme

Augustín Mrázik, Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov
mobil: 0911 672 945, e-mail: vinarsky-spolok@devin.sk, augustin@mrazik.sk

Prečo máme Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov?

Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov vznikol v máji 2007 ako občianske združenie s hlavnými cieľmi:

- zachovanie a obnova tradícií vinárstva a vinohradníctva v Devíne,
- zdokumentovanie histórie a súčasnosti vinárstva a vinohradníctva v Devíne, publikačná a vydavateľská činnosť,
- záchrana a obnova vinohradov, vínnych pivníc, viech a iných artefaktov spojených vinárstvom a vinohradníctvom v Devíne,
- zachovanie a dotvorenie historickej architektonicko-urbanistickej štruktúry a panorámy Devína ako tradičného vinárskeho mesteka, vrátane jeho okolia a prírody,
- začlenenie Devína do Malokarpatskej vínnej cesty,
- podpora iných subjektov pri ich projektoch, zámeroch a činnostiach podobného zamerania.

Zameranie spolku je teda najmä kultúrneho a spoločenského charakteru, našim priamym cieľom nie je „vyrábať víno“. Na druhej strane vinárske tradície sa môžu zachovať a obnoviť len tak, že sa zachová pestovanie viniča a výroba vína, ale aj tradičného devínskeho ribezláku. A k tomu samozrejme patria aj vinárničky a viechy, kde je možno tieto skvostné nápoje okoštovať.

Keď sa pozrieme okolo seba (nielen v Devíne, ale aj v Bratislave), veru ťažko už najdeme tradičnú viechu alebo vináreň. Pritom stačí prejsť zopár kilometrov do Rakúska a môžete sa kochať desiatkami otvorených viech („Heuriger“, „Buschenschank“) v podchodoch starých vinohradníckych domov, ktoré sú prevádzkované samotnými vinármi. Nielen vinári, ale všetci obyvatelia sa podvečer radi stretávajú na pohárik u vinára, ktorý má práve vyvesenú viechu – zelené haluze na drevenej tyči nad bránou („Ausg'steckt is“). Medzi miestnymi vinármi je poradovník, podľa ktorého sa striedajú s právom otvoriť (vyvesiť) viechu a predávať v nej svoje vlastné produkty (okrem vína aj drobné občerstvenie).

Podobne vyzeral Devín ešte v nedávnej minulosti. Azda posledná „viecha“ v Devíne, ktorú si ja ako „príslušovalec“ pamätám, bola na dvore pána Heribana, s typickým stolom a lavicami, kde si návštevníci posedeli pri fľaške ribezláku (za takúto viechu nepočítam družstevnú vináreň v bývalom dome pána Aloisa Sonntaga, ktorá ešte donedávna tiež fungovala). Staré „viechové“ právo však u nás samozrejme už dávno nefunguje.

Vinohradníctvo bolo v minulosti jednou z hlavných činností devínčanov, devínske víno vraj bolo výnimočne dobré a vychýrené, takže v roku 1688 cisár Leopold dovolil ho predávať v sudoch pod ochrannou známou. Zaslúžili sa o to najmä výborné prírodné podmienky – veľmi vhodné podložie a ideálna orientácia svahov Devínskej Kobyly na juhovýchod. Takéto lokality napr. vo Francúzsku alebo Nemecku považujú doslova za „národný poklad“, na ktorý nedovolia siahnuť žiadnym „developerom“. Hoci pestovanie viniča dnes takmer nikde v Európe nie je ekonomické a určite by bolo krátkodobovo výhodnejšie tieto pozemky rozpredať na bytovú výstavbu. Ale dobré víno sa dá vyrábať len z dobrého hrozna, ktoré sa neurodí hoci kde. A domy sa dajú stavať skoro všade.

Devín bol v minulosti nielen jedným z „hlavných miest Veľkej Moravy“, ale azda aj „hlavným mestom“

vinárstva v našom regióne. Archeologické nálezy nádob na víno a nástrojov na pestovanie viniča pochádzajú ešte z čias Keltov (2. storočie pred Kristom). Najviac dôkazov o vinohradníctve je z obdobia staroslovanského osídlenia v 9. - 10. storočí, keď mala osada názov Dowina. V neskorších dobách bol Devín (do chotára patrila aj dnešná Karlova Ves) z hľadiska vinárstva významnejší než blízka Bratislava. Takto bol Devín vždy aj znázorňovaný na rytinách a maľbách – mestečko s hradom a kostol pod rozsiahlymi svahmi vinohradov. K tomu sa začiatkom 20. storočia pridala novodobá devínska vinárska tradícia – ribezlák.

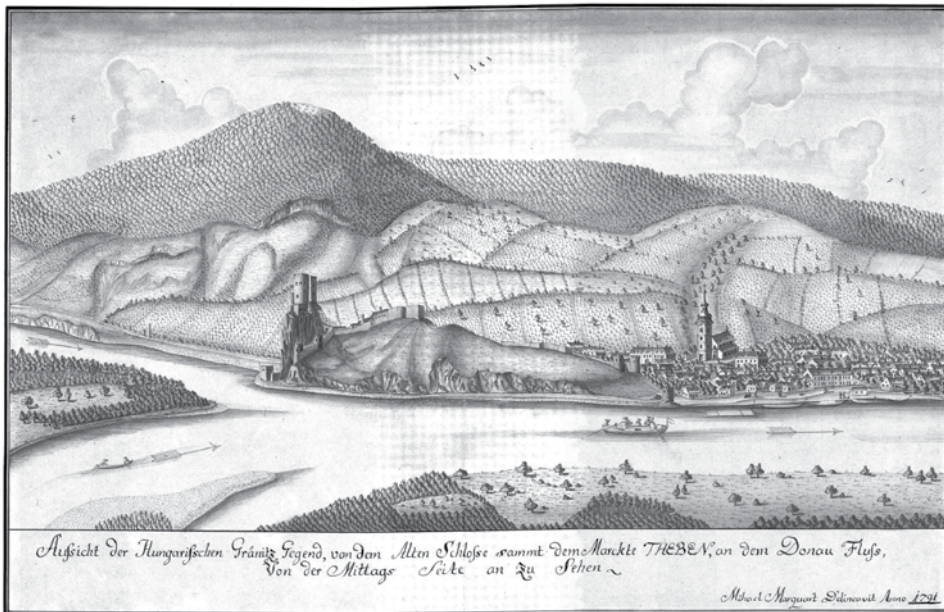
Dodnes sú vinohrady prakticky na celom úpätí Devínskej Kobyly nad Devínom. Ak si však na Kobylu spravíte výlet, zapláčete. Väčšina je opustená, zarastená nepreniknuteľnou húštinou. Spomedzi nej vytŕčajú betónové koly vinohradu, ktorý družstvo obrábalo ešte pred pár rokmi. Z pôvodnej rozlohy okolo 150 hektárov (z toho vyše 40 hektárov chránených zákonom) ostalo už len dnešných 23 hektárov obrábaných vinohradov, ktoré naďalej ustupujú výstavbe.

Podobne je to s devínskymi vinármi. Mnohí devínčania prestali vyrábať vlastné víno, rovnako ako už nepestujú vlastnú zeleninu („veď sa dá lacnejšie kúpiť v obchode“). Dnešná uponáhľaná a preekonomizovaná doba prináša iné požiadavky a priority, než aké platili „kedysi dávno“. Unavený človek si dnes sadne k televízoru a otvorí fľašu (celkom dobrého) argentínskeho vína, ktoré za necelé tri euro kúpil v Lidl. Prečo by mal

viac. Je kúskom srdca národa, miestom, na ktorom sa stretávajú nádej a viera v budúcnosť, tu národná hrdosť nadobúdala nový výraz založený na stáročnej tradícii a overených skúsenostiach. ... Devín však nie je iba pohľadom nazad, pohľadom do minulosti, je aj nádejou do budúcnosti. Je stále živý, tak isto, ako každý kameň a miesto na ňom...“.

Devín ostane pre nás všetkých – devínčanov aj návštevníkov – čarovný a jedinečný len vtedy, ak si zachová svoj jedinečný charakter, ktorý sa v krásnych prírodných podmienkach formoval dlhé stáročia. Podstatnou a nenahradiiteľnou zložkou tohoto čara sú vinece nad Devínom a pohárik vínka vo vieche či pivničke. Ekonomika a spôsoby dnešnej doby a dnešných ľudí sú schopné za rok zničiť hodnoty, ktoré sa tvorili veľmi dlho a dokázali pretrvať aj dve vojny aj diktatúru proletariátu. Preto musíme zachytiť a zachovať to, čo robí Devín Devínom, kým sa to ešte dá.

Pre toto všetko vznikol náš Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov. Dnes má 27 členov, „ozajstných“ vinárov (čo víno aj vyrábajú) aj nadšencov, ktorí víno „ešte“ nerobia. Organizujeme už druhý rok vinársku súťaž Devínsky strapec, ktorá si našla odozvu u vinárov zo širokého okolia. Minulý rok sa Devín ako obec, náš vinársky spolok aj osem samostatných vinárov stali členmi Malokarpatskej vínnej cesty (tým sme splnili jeden z pôvodných cieľov), dvakrát už boli v Devíne obľúbené Dni otvorených pivníc. Pritom Malé Karpaty sa začínajú práve Devínom, takže naše pivnice sú prvé v

popri všetkých povinnostiach a problémoch, ktoré má, ešte chodiť v horúčave do vinohradu alebo do noci trčať v studenej pivničke?

Mal by... Ako devínčan (síce „príslušovaný“, ale moji synovia sú už „rodení“) som presvedčený, že je to moja povinnosť voči miestu, kde žijem, voči jeho Genius Loci, voči mojim deťom a vnukom, ktorí tu budú žiť po nás. Na prebale vlastivedného sprievodcu po Devíne od Štefana Borovského z roku 1984 sa píše: „... Ťažko zrátať množstvo ľudí, ktorých Devín privábil minulosťou dávno zbavenou melanchólie, čarom prírodného prostredia a scenériou okolia alebo pohárikom iskrivého ribezľového vína. Devín je však čosi

zozname vyše stovky malokarpatských pivníc. Nadviazali sme kontakt s družstvom a v tomto roku bude viacero z nás vyrábať víno z hrozna priamo z Devínskej Kobyly. Pomáhame kultúrnej komisii s organizáciou osláv vinobrania, chceme opraviť a otvoriť spolkovú pivnicu pod materskou škôlkou. Onedlho chceme pod hradom otvoriť viechu, kde budú môcť víno devínskych vinárov a aj povestný devínsky ribezlák okoštovať naozaj všetci – najmä návštevníci, pre ktorých to azda ostane ako pekná spomienka na náš Devín.

Augustín Mrázik
Devínsky spolok vinárov a vinohradníkov

MÔJ DEVÍN (spomienky rodenej devínčanky)

Pred poldruha rokom som sa dočítala o Devínskom spolku vinárov a vinohradníkov a o jeho zámeroch obnoviť vinárske tradície v Devíne, čo ma veľmi potešilo. Som rodená devínčanka, kde síce od svojho detstva nežijem, ale o dianie v Devíne sa veľmi zaujímam. K Devínu ako môjmu rodišku ma to vždy ťahalo. Sú tam pochovaní moji starí rodičia a vždy sa rada do Devína vraciam.

Bývam od mladosti v Púchove a som vnučkou pána Aloisa Sonntaga, ktorý bol známym veľkovýrobcom devínskeho ríbezl'ového vína za prvej československej republiky. Je mi ľúto, ako vlastne moji starí rodičia dopadli. Starý otec zomrel ako 60 ročný v roku 1936. Už som ho nepoznala, ale z počutia viem, že bol veľmi pracovitý, skromný a dobrý človek. Po jeho smrti sa o podnik ďalej starala moja stará matka, až do tých strašných rokov, keď prišli o všetko, aj o strechu nad hlavou. Čo sa týka potomkov, mali syna a dcéru (moju matku). Syn Alois odišiel do Rakúska, už nežije. Žije ešte jeho

Brigádničky spracovania ríbezlí počas prestávky

Alois Sonntag s dcérou

manželka, moja teta. Mali jedného syna, ktorý žije v Rakúsku, Korneuburgu. Teta tiež veľmi rada navštevuje Devín, naposledy tu bola pred rokom aj so svojim vnukom.

Moja mama zostala na Slovensku, som jej jediná dcéra a teda jediný potomok Aloisa Sonntaga na Slovensku (popri mojich deťoch, samozrejme). Mala som štyri roky, keď nás v roku 1951, už nový majiteľ vystahoval z nášho domu, do domu po staviteľovi Olárekovi na Kremelskej ulici 13, kde zhodou okolností dnes býva pán Augustín Mrázik, zakladateľ obnoveného vinárskeho spolku. Náš dom, pivnice a vinohrady zabrali do štátnej správy pre vinárske závody. V roku 1952 nás celú rodinu aj so starou mamou, z Devína, pohraničného pásma, vysídlili. Odišli sme do Púchova, kde som potom prežila väčšiu časť môjho života. Dodnes si však živo pamätám na tieto chvíle, ale aj našu záhradu vyššie na Kremelskej, výlety na Kobylu a iné spomienky na Devín a na moje detstvo.

Koniec zberu a spracovania ríbezlí. V pozadí pivnica na Kremelskej a vľavo fľaškovňa.

Dom pana Aloisa Sonntaga a rodný dom pani Solíkovej dnes

ríbezl'ového vína vo veľkom a vykupoval akékoľvek množstvo. Starý otec nakupoval aj v Čechách a mal aj veľké množstvo vlastných viníc. Počas zberu a spracovania mali veľa brigádnikov. Po zbere a spracovaní oslavovali a bývalo vždy veselo. Svedčia o tom aj fotografie, niektoré prikladám k týmto spomienkam. Možno to boli také malé slávnosti vinobrania.

Veľmi sa mi páči myšlienka obnoviť tradíciu ríbezl'ového vína na Devíne. Starí pamätníci povestného devínského od Sonntaga už pomaly vymierajú a preto by bola naozaj škoda nepokračovať, keď tam máte takých šikovných vinárov.

Verte, je mi za tým všetkým veľmi ľúto. Devín pre mňa, celý môj život znamenal veľmi veľa, rada sa tam vraciam a ľutujem, že sa nám nepodarilo sa tam vrátiť aj bývať. Možno by všeličo vyzeralo inak a možno by sme dnes aj my mohli vyrábať ríbezlak a obnovovať tradíciu po starom otcovi.

Rudolfína Solíková, Púchov
fotografie © archív autorky, Augustín Mrázik (dom Aloisa Sonntaga)

DEŇ OTVORENÝCH ZÁHRAD V DEVÍNE 2009

Hoci bývame v malej a útulnej časti Bratislavy, málokomu sa v minulosti naskytol osobný pohľad za uzamknuté brány záhrad a mal možnosť na vlastné oči vidieť čaro, ktoré vytvorili ich majitelia.

Deň otvorených záhrad v Devíne, bol inšpirovaný návštevou Anglicka, kde som mala možnosť počas študijného pobytu vychutnať si pohľad na čaro anglickej záhrady.

Obyvatelia mestečka, kde som bývala otvorili svoje záhrady pre návštevníkov, aby im sprístupnili to, čo počas roka nie je bežne prístupné. Táto tradícia v Anglicku má dlhú históriu.

Víkend otvorených parkov a záhrad vznikol v r. 1998 v Londýne vďaka iniciatíve Iana Kenneya a organizácie London Parks and Garden

Trust ako snaha otvoriť londýnskej verejnosti parky (mnohé počas celého roka zamknuté), priťahovať pozornosť k ich jedinečnosti, kráse a potrebnej ochrane.

Záhrady sa však podľa tohto vzoru v Anglicku otvárajú nielen na zámkoch a hradoch, ale každý sa chce popýšiť, a ešte viac inšpirovať pohľadom na záhrady, kde sa majiteľ snažil vytvoriť „obraz z kvetov“ podľa vlastnej fantázie, predstav. Je to ako obraz namaľovaný v záhrade.

Myšlienku otvorených historických parkov a záhrad v Bratislave iniciovala v roku 2007 aj mimovládna organizácia na ochranu krajiny a historických miest Národný trust, n.o a v roku 2008 bol víkend otvorených mestských záhrad

a parkov v Bratislave v rovnakom termíne ako v Londýne.

Možno na začiatku našich devínskych záhrad v roku 2006 sa niektorí majitelia záhrad skôr skepticky pozerali na návštevníkov, ktorých dovtedy nepoznali, ale ich záujem, obdiv a neskrývaná prajnosť vidieť v každej záhrade ruky tvorcov, bola veľkým vkladom pre realizovanie ďalších, v poradí už tretích otvorených záhrad.

Veľká vďaka za zorganizovanie tohto podujatia patrí pani Mikulášovej, ktorá neúnavne hľadá vždy nových majiteľov, ochotných sprístupniť susedom čaro svojho kráľovstva.

Hanzelová Mária

rodina Kolenčíková

rodina Čibová

rodina Kováčová

sestry Hanzelové

Mili Devínčania, priatelia

po vydarenom zájazde do Budapešti som sľúbila, že ďalším v poradí bude poznací zájazd do Talianska.

Tematické zameranie: návšteva prímorského mesta Grado, odkiaľ budeme robiť výlety do Benátok, Duina (Devina) a Terstu.

termín zájazdu: 30. septembra až 4. októbra — cena zájazdu bude cca 194,- €

Tešíme sa na Vás — Katarína a Lorenzo

V prípade záujmu mi volajte prosím na tel. č. 0903 869 696 alebo mail: cambalova.k@chello.sk

DEVÍNČAN – Občasník pre občanov MČ Bratislava – Devín. Vydáva MÚ MČ Bratislava – Devín, Kremelská 39.

Zodp. redaktor: Magda Rollerová, predsedkyňa redakčnej rady: Zdenka Janotová, redakčná rada: PhDr. Veronika Plachá,

RNDr. Viera Feráková, Ing. Ignác Kolek, Mgr. Katarína Čambalová, Marta Potančoková. Grafická úprava: Peter Blaho. Reg. č. OÚ BA IV - 1/2003.

Tlač: LÚC Bratislava, Distribúcia: MÚ MČ Bratislava – Devín. Kontakt: 02/60202511. Redakcia si vyhradzuje právo upravovať príspevky.